

Europejska Fundacja
na rzecz Poprawy
Warunków Życia i Pracy

Drugie europejskie badanie jakości życia - pierwsze ustalenia

> streszczenie <

„W jaki sposób najlepiej poprawić sytuację socjalną wszystkich obywateli Europy w globalizującym się świecie?... Nakazy polityki publicznej, takie jak „wzrost gospodarczy i miejsca pracy”, strategia lizbońska oraz dążenie do większej konkurencyjności nie są celami samymi w sobie, ale środkami do osiągnięcia celu, czyli dobrobytu mieszkańców Europy”

Ocena realiów społecznych – Biuro Doradców ds. Polityki Europejskiej, dokument do dyskusji, 2007 r.

Kontekst

Europejskie badanie jakości życia (European Quality of Life Survey – EQLS) stanowi jedyną w swoim rodzaju próbę zbadania jakości życia w wielu krajach. Stanowi ono jedno z głównych źródeł informacji ukazujących wyzwania, jakie stoją przed UE w zakresie polityki społecznej i gospodarczej po ostatnich dwóch rozszerzeniach. Badanie rysuje niepowtarzalny obraz sytuacji społecznej w rozszerzonej Unii, który przedstawia zarówno elementy obiektywne, jak i subiektywne.

„Jakość życia” najwyraźniej wchodzi w zakres zainteresowania wielu obszarów polityki, przy czym istnieje szczególna potrzeba przeanalizowania i zrozumienia nierówności związanych z wiekiem, płcią, zdrowiem, dochodami, klasą społeczną i regionem. W programie prac Eurofound podkreśla się również potrzebę połączenia oceny jakości życia ze zmieniającym się charakterem zatrudnienia, równowagą pomiędzy pracą a życiem prywatnym i spójnością społeczną oraz modernizacją ochrony socjalnej i usług socjalnych.

W swoim podejściu Eurofound koncentruje się zatem na szeroko pojmowanej jakości życia, a nie tylko na warunkach życia, i postrzega jakość życia głównie jako zakres, w jakim jednostki mogą realizować własne ambicje. Badanie zostało pomyślane jako narzędzie dokumentowania i analizy sytuacji społecznej w Europie, a zatem powstało w celu dostarczenia informacji na potrzeby dyskusji na temat polityki społecznej, jeśli chodzi o takie kwestie, jak zmieniające się struktury rodzinne, wykluczenie społeczne i wyzwania demograficzne.

Główne wyniki drugiego EQLS zostaną opublikowane wiosną 2009 r., po serii bardziej szczegółowych raportów dotyczących głównych zagadnień z zakresu polityki.

Podstawowe wnioski

Podnoszenie poziomu dobrobytu obywateli Europy stanowi podstawowy cel polityki publicznej UE. Zajmuje się tym wiele instytucji i służb w krajach europejskich. Te systemy ochrony ekonomicznej i społecznej same ulegają ciągłym zmianom na skutek pojawiających się nowych potrzeb. Widać wyraźnie, że pomiędzy państwami członkowskimi UE istnieją obecnie istotne różnice oraz podobieństwa w tym zakresie. Przykładowo, Malta i Słowenia mają pewne cechy wspólne z państwami Europy Zachodniej, natomiast poglądy obywateli państw członkowskich z regionu śródziemnomorskiego, takich jak Grecja, Włochy i Portugalia, są często bardziej zbliżone do poglądów i doświadczeń obywateli niektórych nowych państw członkowskich, niż np. krajów skandynawskich.

Różnice pod względem zadowolenia z życia i nastawienia do przyszłości, w poszczególnych państwach i pomiędzy nimi, podkreślają istotne nierówności, pod względem warunków życia i doświadczeń życia codziennego. W szczególności w byłych państwach socjalistycznych widoczne są wyraźne różnice w zamożności pomiędzy grupami społecznymi i demograficznymi – istnieją wyraźne niekorzystne efekty niskich dochodów, a osoby starsze wydają się być mniej zadowolone ze swojej sytuacji.

Jakość życia odzwierciedla nie tylko sytuację materialną, którą można porównać z innymi. EQLS dokumentuje wiele przypadków konkretnych niedostatków i niekorzystnych warunków, na przykład braku odpowiednich urządzeń sanitarnych w pewnych rejonach niektórych krajów. Wyraźnie widać, że posiadanie nieruchomości nie stanowi gwarancji standardów, co widać w dużej liczbie nieruchomości, które wymagają konserwacji i napraw w niektórych nowych państwach członkowskich z wysokim odsetkiem własności.

Pomimo trudności materialnych można zauważyć, że we wszystkich państwach rodzina odgrywa zasadniczą rolę, zarówno jako podstawowy sposób integracji społecznej, jak i jako źródło satysfakcji w życiu codziennym. Istotne jest również, aby zwrócić uwagę na to, jak często ludzie skarżą się na problemy w godzeniu obowiązków rodzinnych z wymaganiami, jakie stawia przed nimi praca zawodowa. Pod tym względem istnieją możliwości wprowadzenia nowych rozwiązań w zakresie polityki w miejscu pracy, jak również lokalnych usług.

uwytatniają nagłą potrzebę zajęcia się problemami relacji społecznych i spójności społecznej. Zmiany społeczne następują zwykle powoli i z trudnościami; jednak wyzwania w czasach kryzysu gospodarczego i rosnącego ryzyka wykluczenia społecznego są coraz większe.

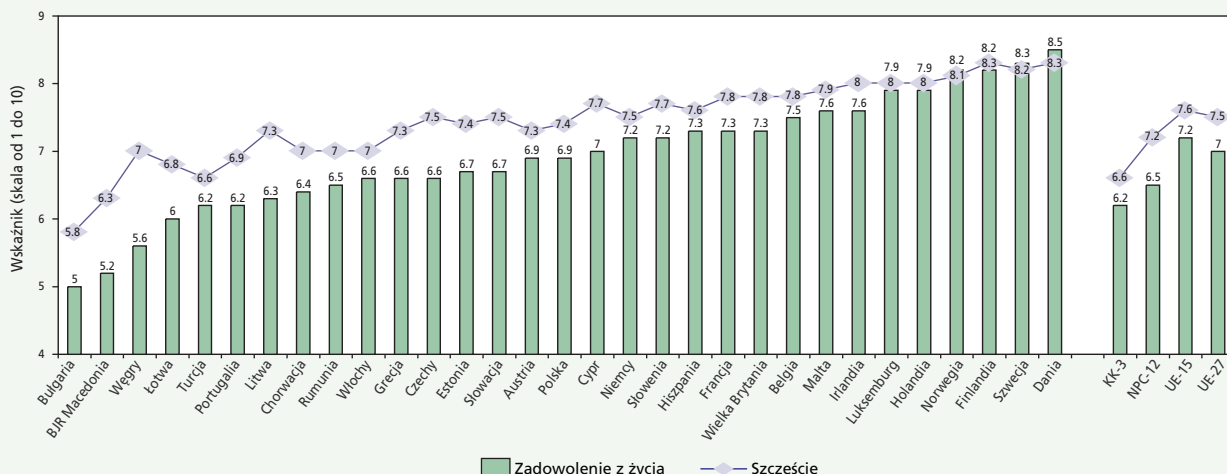
Zadowolenie z życia

Zadowolenie z rodziny i życia osobistego jest, ogólnie rzecz biorąc, większe niż zadowolenie z podstawowych usług użyteczności publicznej. Duży odsetek osób skarży się na trudności w dostępie do usług opieki zdrowotnej i ma zastrzeżenia do jakości usług zdrowotnych i opieki medycznej. Stanowi to podstawowe wyzwanie w kontekście starzejącej się Europy, zwłaszcza biorąc pod uwagę wysoką liczbę przypadków złego stanu zdrowia i niepełnosprawności wśród osób starszych w nowych państwach członkowskich.

Europejczycy są ogólnie rzecz biorąc zadowoleni z życia i szczęśliwi. W skali od jednego do dziesięciu średnia dla UE-27 wynosi 7 w przypadku zadowolenia z życia i 7,5, jeśli chodzi o szczęście. Jednak zarówno poziom zadowolenia z życia, jak i poziom szczęścia, różnią się znacznie pomiędzy państwami. Poziom szczęścia jest wyższy niż poziom zadowolenia z życia. Różnica między nimi jest szczególnie duża w trzech krajach kandydujących (KK-3) o niskich dochodach i w 12 nowych państwach członkowskich (NPC-12). Wskazuje to na odmienny charakter tych wskaźników – szczęście wynika bardziej z emocji i mniejszy wpływ ma na nie poziom warunków życia, natomiast na wskaźnik zadowolenia w większym stopniu wpływają warunki społeczno-ekonomiczne.

Jakość społeczeństwa, zarówno na poziomie lokalnym, jak i bardziej ogólnie, to podstawowy element jakości życia. Wyniki badania EQLS dotyczące zaufania społecznego i postrzegania napięć społecznych

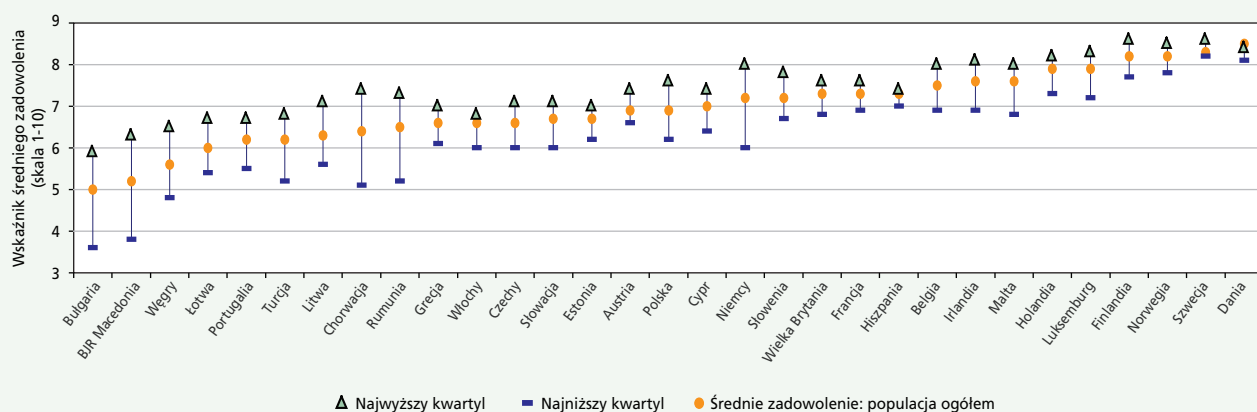
Wykres 1: Wskaźnik zadowolenia z życia i szczęścia, według krajów

Pytanie 29: Ogólnie rzecz ujmując, w jakim stopniu są Państwo zadowoleni z życia obecnie? Skala od 1 („bardzo niezadowoleni”) do 10 („bardzo zadowoleni”). Pytanie 42: Ogólnie rzecz ujmując, jak oceniają Państwo swój poziom szczęścia, w skali od 1 do 10, gdzie [1] oznacza „bardzo nieszczęśliwi” a [10] oznacza, że są Państwo „bardzo szczęśliwi”.

Źródło: EQLS 2007 dla wszystkich wartości w niniejszym podsumowaniu.

Wykres 2: Średnie zadowolenie z życia, według kwartyli dochodów

Pytanie 29: Ogólnie rzecz ujmując, w jakim stopniu są Państwo zadowoleni z życia obecnie, w skali 1 („bardzo niezadowoleni”) do 10 („bardzo zadowoleni”).

Różnice w poziomie zadowolenia z życia występują też zawsze pomiędzy grupami społecznymi i ekonomicznymi w obrębie poszczególnych państw.

Można wyciągnąć szereg ogólnych wniosków.

- Jak można się było spodziewać, osoby o wyższych dochodach, cieszące się dobrym zdrowiem, posiadające dobrze płatną pracę i lepiej wykształcone są bardziej zadowolone, szczęśliwe i spełnione.
- Osoby mieszkające z partnerem i dziećmi są również bardziej zadowolone z życia.
- Różnice te są dużo bardziej wyraźne w NPC-12. W tych krajach bardziej istotną rolę odgrywa wiek, przy czym osoby młodsze są dużo bardziej zadowolone, być może ze względu na zmiany polityczne i społeczne w wielu nowych państwach członkowskich, które dały więcej możliwości młodszym obywatelom niż starszemu pokoleniu.

Optymizm

Na pytanie o przyszłość 55% obywateli UE odpowiedziało, że są nastawieni optymistycznie, przy czym różnice pomiędzy średnimi dla UE-15 i 12 nowych państw członkowskich były bardzo niewielkie.

- We wszystkich czterech państwach skandynawskich (które mają najwyższe wyniki, jeśli chodzi o optymizm) ponad trzy czwarte respondentów odpowiedziało, że optymistycznie patrzają w przyszłość.
- W kolejnych 20 państwach połowa lub więcej respondentów ma pozytywne nastawienie do przyszłości, przy czym wysokie wyniki odnotowywane są w niektórych nowych państwach członkowskich, takich jak Polska, Słowenia, Malta i Estonia. Do tej grupy należą też wszystkie KK-3.
- W trzech państwach UE-15 (Francja, Włochy i Portugalia) mniej niż połowa respondentów patrzy optymistycznie w przyszłość. To samo dotyczy

czterech NPC-12 – Czech, Bułgarii, Węgier i Słowacji. Węgry mają najniższy odsetek optymistów spośród wszystkich 31 krajów i więcej respondentów wskazuje tam, że są pesymistami.

Subiektywne dobre samopoczucie

Ogólne subiektywne dobre samopoczucie mierzy się zadowoleniem, szczęściem i poczuciem spełnienia w życiu.

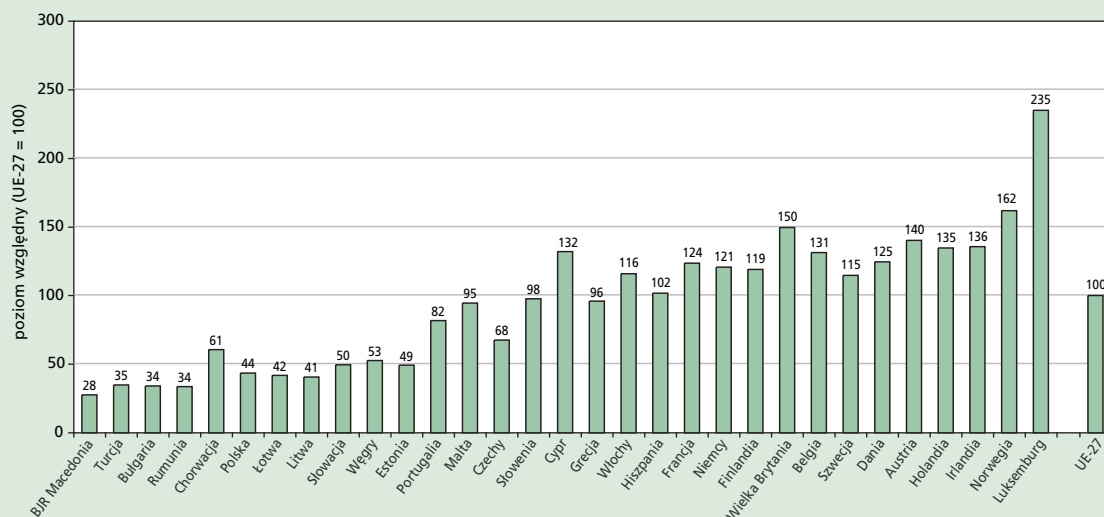
- W porównaniu z UE-15 poziom dobrego samopoczucia jest niższy w większości NPC-12 i w KK-3.
- W ramach UE-15 występują znaczne różnice. W państwach skandynawskich poziomy zadowolenia, szczęścia i spełnienia w życiu są najwyższe, natomiast w Grecji, we Włoszech i Portugalii są one zbliżone do poziomów NPC-12.
- Jednak NPC-12 nie stanowią jednolitego bloku. Poziom dobrego samopoczucia jest wyjątkowo niski w Bułgarii, na Węgrzech, Łotwie i Litwie, natomiast w Słowenii i na Malcie jest porównywalny z UE-15.

Dochody i niedostatek

Główny wymiar jakości życia ludzi stanowi ich standard życia odzwierciedlony dochodami ich gospodarstw domowych. Według tego wskaźnika dysproporcje w Europie są uderzające: w UE-27 dochody gospodarstw domowych w Bułgarii i Rumunii są prawie tak niskie jak w kraju kandydującym – BJR Macedonii. Najbogatsze państwa członkowskie w Europie znajdują się w grupie UE-15, w której wszystkie kraje, poza Grecją i Portugalią, przekraczają średnią UE. Dochody gospodarstw domowych w BJR Macedonii stanowią mniej niż jedną trzecią średniej UE, natomiast średnie dochody gospodarstw domowych w Luksemburgu są ponad dwukrotnie wyższe niż średnia UE.

Dysproporcje wewnątrz państw są również znaczne. BJR Macedonii i Turcja charakteryzują się największymi

Wykres 3: Średni zrównoważony dochód gospodarstwa domowego według poszczególnych krajów - poziom względny w 2006 r. (UE-27 = 100)

Zrównoważony dochód gospodarstwa domowego netto w przeliczeniu na jednostki siły nabywczej (Eurostat 2006 i EQLS 2007*)

Uwagi: Równoważenie dochodów pozwala na porównywanie gospodarstw domowych różnej wielkości i o różnym składzie.

nierównościami pod względem dochodów: dochody najbogatszej części społeczeństwa (20%) w obu tych krajach są około dziesięciokrotnie wyższe niż dochody najbiedniejszych 20% społeczeństwa. W UE krajem o największych nierównościami jest Łotwa, gdzie najbogatsi Łotysze zarabiają około ośmiokrotnie więcej niż najubożsi członkowie społeczeństwa. Na drugim końcu skali znajdują się Dania, Słowenia, Bułgaria i Szwecja, gdzie najbogatsi obywatele zarabiają tylko około czterokrotnie więcej niż najbiedniejsi.

Jak można było się spodziewać, obywatele bez pracy mają znacznie niższe dochody niż ci, którzy wykonują płatną pracę - zrównoważony dochód ich gospodarstw domowych wynosi średnio około połowy dochodu osób zatrudnionych. Ponadto, co potwierdzają inne statystyki UE, kobiety, osoby o niższym poziomie wykształcenia, słabym zdrowiu, owdowiałe lub rozwiedzione mają również niższe dochody gospodarstwa domowego.

Niezbędne wyposażenie gospodarstw domowych i niedostatek

W badaniu EQLS zastosowano wiele niepieniężnych wskaźników standardów życia i warunków materialnych. Obywateli zapytano, czy brakuje im którejs z sześciu pozycji, gdyż nie mogą sobie na nią pozwolić.¹ Dzięki temu wskaźnikowi widać wyraźnie istotne różnice pomiędzy państwami europejskimi i w ich obrębie. W niektórych z najuboższych krajów spośród KK-3 i NPC-12 osoby o wyższych dochodach wciąż odczuwają większe braki niż ubożsi obywatele niektórych państw UE-15. Przykładowo, w Turcji, BJR Macedonii i Bułgarii najbogatsi obywatele odczuwają większy niedostatek niż najubożsi w Holandii, Szwecji i Luksemburgu.

W rozbieżnościach pod względem niedostatków również występują znaczne różnice wewnątrz państw: w Rumunii najbiedniejsi obywatele pozbawieni są średnio czterech podstawowych pozycji, podczas gdy najbogatszym brakuje tylko jednego. Natomiast w Szwecji i Danii prawie nie ma żadnych nierówności, gdyż bardzo niewiele osób w tych krajach doświadcza niedostatek większości podstawowych wygód. Odsetek osób, których nie stać na pięć lub sześć artykułów pierwszej potrzeby jest pięciokrotnie wyższy w NPC niż w UE-15. Ogólnie

rzecz ujmując, państwa UE-15 charakteryzują się znacznie większą równością niż sąsiadujące z nimi NPC-12 i kraje kandydujące, chociaż nierówności w Grecji i Portugalii są podobne do nierówności występujących w NPC-12.

Rozwiązywanie problemów wynikających z braku dochodów

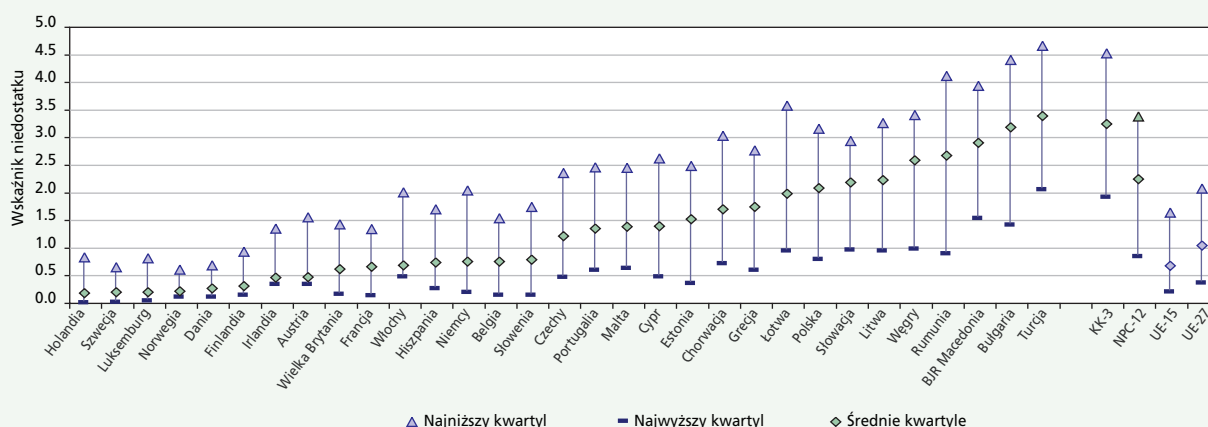
Gospodarstwa domowe mogą próbować radzić sobie z brakiem dochodów na kilka sposobów: produkując żywność na własne potrzeby, mieszkając w wielopokoleniowych gospodarstwach domowych i dzieląc koszty lub szukając pomocy u przyjaciół i rodziny poza ich miejscem zamieszkania. Wszystkie te sposoby występują znacznie częściej w biedniejszych państwach. Przykładowo, około połowa gospodarstw domowych w NPC-12 i KK-3 (z wyjątkiem Cypru i Malty) prowadzi uprawy na własne potrzeby. Natomiast robi to tylko około jedno gospodarstwo domowe na pięć w Austrii, Belgii i w Niemczech. Około 27% gospodarstw domowych w Rumunii i 25% na Litwie otrzymuje pomoc w postaci pieniędzy lub żywności od osób spoza gospodarstwa w porównaniu z 9% gospodarstw domowych w UE-15, natomiast w Chorwacji i BJR Macedonii odpowiednio 21% i 30% najuboższych gospodarstw domowych składa się z trzypokoleniowych rodzin mieszkających razem.

Rodzina

Wyniki drugiego badania EQLS uwydatniają skalę zaangażowania rodziny w opiekę nad dziećmi i osobami starszymi oraz wskazują, że rodzina dla większości osób pozostaje pierwszą instancją, do której zwracają się o wsparcie w nagłych wypadkach, co oznacza, że jakość relacji rodzinnych stanowi najważniejszy aspekt jakości życia.

Obowiązki w gospodarstwie domowym nie są dzielone równo pomiędzy mężczyznami i kobietami. Kobiety częściej mówią o zaangażowaniu w codzienne czynności związane z opieką. Kobiety poświęcają również znacznie więcej czasu na obowiązki domowe. W UE-27 kobiety poświęcają 33 godziny, a mężczyźni ponad 18 godzin tygodniowo na opiekę nad dziećmi i ich wychowanie; ponadto kobiety poświęcają 18 godzin tygodniowo na

Wykres 4: Średni wskaźnik przeciętnego niedostateku według kwartyla dochodów, dla poszczególnych państw

Uwagi: Wskaźnik niedostateku ma wartości od zera (nie brakuje żadnych pozycji) do sześciu (brak wszystkich sześciu pozycji).

¹ Odpowiednie ogrzewanie domu, coroczny urlop, nowe meble zastępujące zużyte, posiłek mięsny co drugi dzień, nowe ubrania, środki umożliwiającej przyjęcie gości w domu.

Tabela 1: Codzienna opieka i prace domowe, z podziałem na płeć i grupę państw (w %)

	UE-27		UE-15		NPC-12		KK-3	
	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety
Opieka nad dziećmi i ich kształcenie	25	35	24	34	27	39	10	45
Gotowanie i prace domowe	29	79	31	81	21	72	11	78
Opieka nad starszymi/niepełnosprawnymi krewnymi	4	9	3	9	5	8	4	8

Pytanie 36: Jak często wykonują Państwo następujące czynności poza pracą zarobkową? Dane pokazują odsetek osób, które codziennie wykonują czynności z zakresu opieki lub obowiązki domowe.

gotowanie i wykonywanie prac domowych, w porównaniu z 10 godzinami tygodniowo, które poświęcają na to samo mężczyźni.

Większość Europejczyków poświęca mniej czasu na opiekę nad starszymi i niepełnosprawnymi krewnymi, udział w wolontariacie lub działalność charytatywną niż na prace domowe, gdyż robią to rzadziej niż raz w tygodniu. W UE-27 spośród osób, które przyznają, że uczestniczą w takich zajęciach, mężczyźni poświęcają średnio 11 godzin, a kobiety 15 godzin tygodniowo na opiekę nad starszymi lub niepełnosprawnymi krewnymi, natomiast na wolontariat lub działalność charytatywną mężczyźni poświęcają średnio siedem godzin, a kobiety sześć godzin tygodniowo.

Europejczycy utrzymują regularne i częste kontakty z innymi członkami rodziny i przyjaciółmi. Połowa wszystkich obywateli w UE-27, których dzieci mieszkają poza gospodarstwem domowym, kontaktuje się bezpośrednio z jednym lub większą liczbą swoich dzieci co najmniej raz dziennie lub co drugi dzień.

Powszechne stały się kontakty telefoniczne i za pośrednictwem poczty elektronicznej a także listowne, przy czym ponad 75% takich osób kontaktuje się w ten sposób ze swoimi dziećmi co najmniej raz w tygodniu, a prawie połowa co najmniej raz każdego dnia lub co drugi dzień.

Ogólnie rzecz biorąc, respondenci wykazują wysoki poziom zadowolenia z życia rodzinnego i, w mniejszym stopniu, z życia towarzyskiego, chociaż w obu przypadkach jest to powiązane z dochodami.

Równowaga pomiędzy życiem zawodowym a prywatnym

Umożliwienie obywatelom uzyskania pewnej równowagi pomiędzy życiem rodzinnym, zobowiązaniami osobistymi i życiem zawodowym stało się kluczowym punktem dyskusji w ramach polityki społecznej.

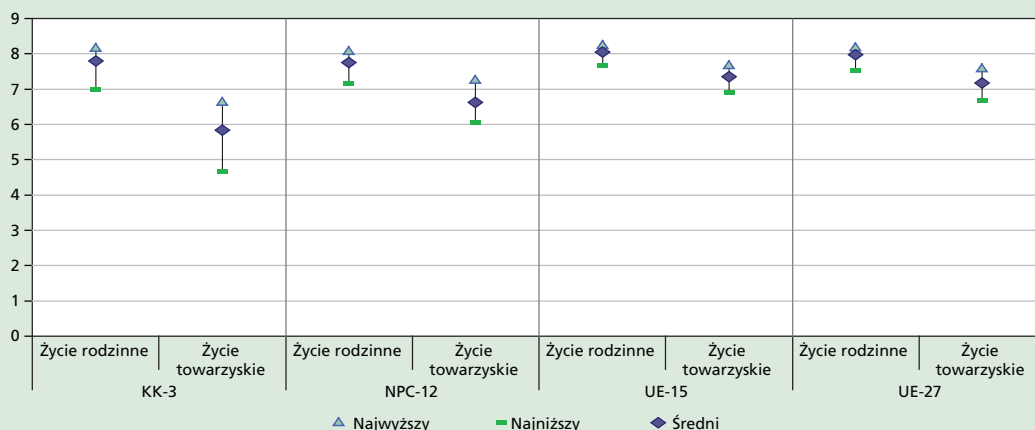
Posiadanie pracy na ogół znacznie zwiększa zadowolenie z życia. Na poziomie podstawowym bezrobotni zwykle wykazują znacznie wyższy poziom niezadowolenia i depresji niż osoby, które pracują. Ponieważ praca zajmuje znaczną część życia ludzi, jakość pracy ma wpływ na jakość życia. Możliwość pogodzenia wymagań związanych z pracą, obowiązków rodzinnych i życia społecznego, czyli innymi słowy osiągnięcie trwałej równowagi pomiędzy pracą a życiem prywatnym, znacznie zwiększa zadowolenie Europejczyków z życia.

Prawie połowa (48%) pracujących zarobkowo obywateli UE-27 mówi, że co najmniej kilka razy w miesiącu jest zbyt zmęczona pracą zawodową, aby wykonywać obowiązki domowe, a prawie jedna czwarta (22%), że jest zbyt zmęczona kilka razy w tygodniu.

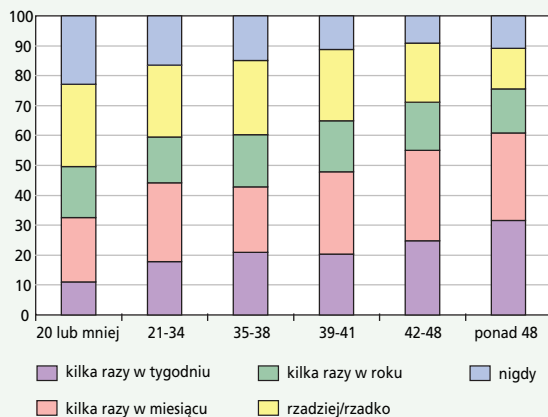
Podobny, ale mniejszy odsetek pracowników twierdzi, że mają trudności w wypełnianiu swoich obowiązków rodzinnych ze względu na ilość czasu spędzaną w pracy: 29% wskazuje, że zdarza się to co najmniej kilka razy w miesiącu, a dla 11% kilka razy w tygodniu. Nie stwierdzono żadnych ogólnych różnic w tym zakresie pomiędzy mężczyznami i kobietami, po części dlatego, że trudności z utrzymaniem równowagi pomiędzy życiem zawodowym a prywatnym są wyraźnie związane z liczbą przepracowywanych godzin.

Patrząc na Europę jako całość, wydaje się, że problemy z równowagą pomiędzy pracą a życiem prywatnym w

Wykres 5: Średnie zadowolenie z życia rodzinnego i towarzyskiego, według kwartyli dochodów

Wykres 6: Stopień, w jakim obywatele są zbyt zmęczeni, by wykonywać prace domowe, według godzin pracy (%)

Pytanie 11: Jak często przydarzyło się to Państwu w ciągu ostatniego roku? (1. Kilka razy w tygodniu, 2. Kilka razy w miesiącu, 3. Kilka razy w roku, 4. Rzadziej/rzadko, 5. Nigdy, 6. Nie wiem); przychodzę do domu z pracy zbyt zmęczony(a), aby wykonywać pewne prace domowe, które powinny być wykonane.

Pytanie 6: Ile godzin pracują(pracowali) Państwo zwykle w tygodniu (w podstawowej pracy), wliczając w to płatne i bezpłatne nadgodziny?

Odpowiedzi „nie wiem” zostały wyłączone z analizy.

największym stopniu występują w Europie Południowo-Wschodniej.

- W Chorwacji i Grecji nieco ponad 70% pracujących obywateli twierdzi, że co najmniej kilka razy w miesiącu są zbyt zmęczeni pracą zarobkową, żeby wykonywać obowiązki domowe, a trochę ponad połowa mieszkańców KK-3 (Chorwacji, Turcji i BJR Macedonii) ma trudności z wypełnianiem obowiązków rodzinnych, gdyż praca zajmuje im zbyt wiele czasu.
- Wydaje się, że negatywny wpływ pracy na życie prywatne jest najmniej powszechny w Belgii, Włoszech, Niemczech, Holandii i Norwegii, gdzie mniej niż 40% ankietowanych wskazuje, że co najmniej kilka razy w miesiącu są zbyt zmęczeni, by wykonywać prace domowe.
- W Finlandii, Francji i Szwecji 20% zatrudnionych co najmniej kilka razy w miesiącu ma trudności z wypełnianiem obowiązków rodzinnych ze względu na czas poświęcany na pracę.

Rozpatrując sytuację pod kątem zatrudnienia i czasu pracy mężczyzn i kobiet wydaje się, że w wielu krajach mężczyźni, i w szczególności kobiety, dostosowują swoje wybory zawodowe do sytuacji osobistej (np. pracując na cały etat bądź w niepełnym wymiarze godzin). Osoby poświęcające pracy zarobkowej więcej godzin mają więcej problemów z utrzymaniem równowagi pomiędzy pracą a życiem prywatnym. Ponad jedna czwarta pracujących w UE uważa, że spędzają zbyt wiele czasu na pracy. Dotyczy to częściej mężczyzn niż kobiet.

Zdrowie i opieka zdrowotna

Dla Europejczyków zdrowie ma istotne znaczenie: 81% mieszkańców UE stwierdziło, że dobry stan zdrowia jest

„bardzo ważny” dla ich jakości życia. Jednak średnio tylko 21% ocenia swój stan zdrowia jako „bardzo dobry”, podczas gdy 46% twierdzi, że jest „dobry”, 25% „zadowolający”, a 8% „zły lub bardzo zły”. Więcej osób ocenia swój stan zdrowia jako „zły lub bardzo zły” w KK-3 i NPC-12 niż w UE-15: we wszystkich NPC-12 i KK-3 zły stan zdrowia występuje częściej u kobiet niż u mężczyzn, ale w UE-15 nie ma żadnej stałej różnicy w tym zakresie.

Jak można się spodziewać, zły stan zdrowia jest związany z wiekiem – w UE-27 mniej niż 2% osób w wieku 18-34 lata skarży się na zły stan zdrowia, w porównaniu z 18% osób w wieku 65 lat i więcej. Jednak sytuacja osób starszych w NPC-12 jest gorsza: 34% skarży się na zły stan zdrowia w porównaniu z 15% w tej samej grupie wiekowej w UE-15.

We wszystkich państwach osoby uboższe częściej cierpią z powodu złego stanu zdrowia: na zły stan zdrowia skarży się średnio 14% osób z kwartyła najniższych dochodów, w porównaniu z 4% osób z najwyższego kwartyła. W niektórych państwach (Bułgaria, Chorwacja, Węgry, Łotwa i Portugalia) z powodu złego stanu zdrowia cierpi 30% lub więcej osób z dolnego kwartyła dochodów. Nierówności społeczne związane ze złym stanem zdrowia i niepełnosprawnością mają charakter stały i wszechobecny.

Zdrowie psychiczne

Zdrowie psychiczne stanowi kluczowy aspekt dobrego samopoczucia i jakości życia. Jeśli chodzi o ogólny stan zdrowia psychicznego, między państwami widoczne są znaczące różnice (na podstawie skróconego wykazu WHO). Najwyższe wskaźniki dobrego zdrowia psychicznego odnotowuje się w UE-15 i w Norwegii, przy czym w Norwegii średnia jest najwyższa i wynosi 70. Turcja znajduje się na dole skali z wynikiem 47, a tuż przed nią Malta, Rumunia, BJR Macedonii i Łotwa (wszystkie pomiędzy 53 i 55). Ranking ten niekoniecznie odzwierciedla jednak pozycję kraju, jeśli chodzi o zdrowie ogólnie; zarówno Cypr jak i Malta mają gorsze wskaźniki niż można by się spodziewać, natomiast Węgry zajmują wyższą pozycję pod względem ogólnego stanu zdrowia psychicznego.

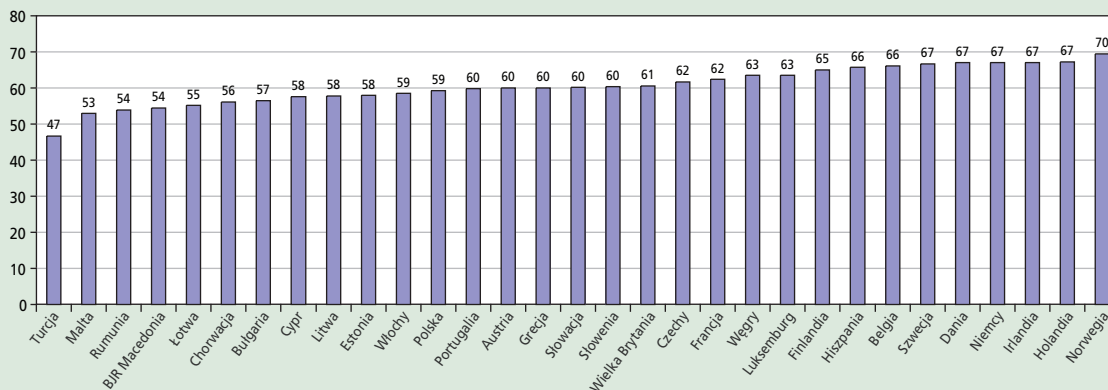
Jednak pod innymi względami wzorce zdrowia psychicznego i zdrowia ogólnego są podobne: stan zdrowia psychicznego jest zwykle gorszy u osób starszych, a lepszy u osób o wyższych dochodach – co najwyraźniej widać w KK-3 i NPC-12 - oraz nieco lepszy wśród mężczyzn niż wśród kobiet.

Usługi zdrowotne

Kwestie dotyczące dostępu do usług opieki zdrowotnej i ich jakości są bardzo ważne dla zabezpieczenia społecznego. Znaczna liczba Europejczyków skarży się na trudności w dostępie do usług opieki zdrowotnej. Przykładowo, ponad 25% respondentów uważa, że mają za daleko do lekarza lub szpitala, ponad 38% musi zbyt długo czekać na wizytę u lekarza, a ponad 27% ma kłopoty z opłaceniem wizyty u lekarza.

Osoby o niskich dochodach mają trudniejszy dostęp do usług niż osoby zamożniejsze, a różnica ta jest bardziej widoczna w KK-3 i NPC. Dla 31% osób z kwartyła najniższych dochodów w UE-15 koszt wizyty u lekarza stanowi przeszkodę, w porównaniu z 17% osób z najwyższego kwartyła. W przypadku NPC te wskaźniki wynoszą odpowiednio 43% i 29%, a dla KK-3 48% i 22%.

Wykres 7: Średni wskaźnik zdrowia psychicznego, według krajów (%)

Wskaźnik zdrowia psychicznego: P. 46.1 - P 46.5. Proszę wskazać dla każdego z pięciu poniższych stwierdzeń, które jest najbliższe Państwa odczuciom w ostatnich dwóch tygodniach - Byłem(am) radosny(a) i w dobrym nastroju; Byłem(am) spokojny(a) i zrelaksowany(a); Byłem(am) aktywny(a) i energiczny(a); Obudziłem(am) się czując się zrezi(a) i wypoczęty(a); Moje codzienne życie jest wypełnione rzeczami, które mnie interesują (cały czas, przez większość czasu, przez ponad połowę czasu, mniej niż połowę czasu, trochę czasu, nigdy); ogólny wynik dla wszystkich pięciu stwierdzeń (0-5), pomnożony przez 4, aby uzyskać wartość 100%.

Ogólnie rzecz ujmując, respondenci w UE-15 oceniają usługi opieki zdrowotnej raczej lepiej niż inni Europejczycy. W ramach UE-15 najniższe oceny opieka zdrowotna uzyskuje w państwach regionu śródziemnomorskiego (poza Hiszpanią) i w Irlandii. W większości krajów usługi związane z opieką nad dziećmi są oceniane lepiej niż usługi związane z opieką nad osobami starszymi.

lub mieszkanie, w porównaniu ze średnią dla UE-15 wynoszącą 19%, a mieszkalnictwo socjalne jest najbardziej rozwinięte w Austrii, Niemczech, na Łotwie, w Holandii i Polsce, gdzie ponad 15% ludności mieszka w lokalach socjalnych lub komunalnych. Wynajmowanie mieszkań jest bardziej popularne na obszarach miejskich i naturalnie częściej spotykane wśród ludzi młodych.

Warunki mieszkaniowe, środowisko i jakość społeczeństwa

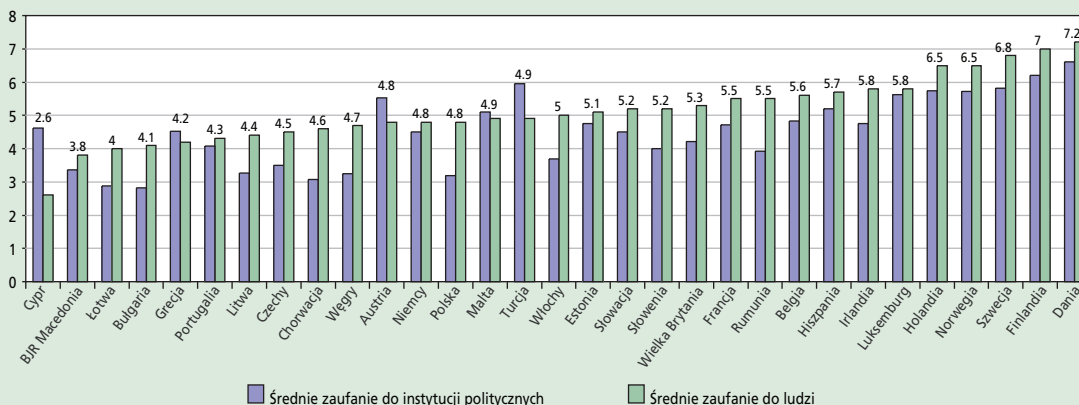
Posiadanie domu lub mieszkania na własność

Struktura własnościowa domów i mieszkań różni się znacznie w poszczególnych krajach Europy. W NPC około trzech czwartych ludności posiada na własność dom lub mieszkanie nieobciążone hipoteką (ponad 80% w Rumunii, Bułgarii i na Litwie). W UE-15 średnio 40% respondentów jest właścicielami swoich domów lub mieszkań, przy czym ten wskaźnik jest najwyższy we Włoszech i w Grecji. Wynajmowanie jest mniej popularne w NPC-12, gdzie tylko około 5% ludności wynajmuje dom

Jakość warunków mieszkaniowych

Ogólna jakość warunków mieszkaniowych jest lepsza w UE-15 niż w NPC-12 lub krajach kandydujących: tylko 9% ludności w Finlandii napotyka co najmniej dwa z sześciu kluczowych problemów w miejscu zamieszkania, w porównaniu z 42% w Rumunii.² Jak można się było spodziewać, istnieje związek pomiędzy dochodami gospodarstwa domowego i niedostatkami warunków mieszkaniowych, przy czym jest on silniejszy w NPC i KK-3 niż w UE-15. Wilgoć lub zacieki stanowią problem dla 29% osób z kwartyła najniższych dochodów w nowych państwach członkowskich, w porównaniu z 8% z kwartyła najwyższych dochodów. W UE-15 18% gospodarstw domowych z najniższego kwartyła skarży się na wilgoć lub zacieki, w porównaniu z 9%

Wykres 8: Zaufanie do ludzi i instytucji politycznych, według krajów (%)

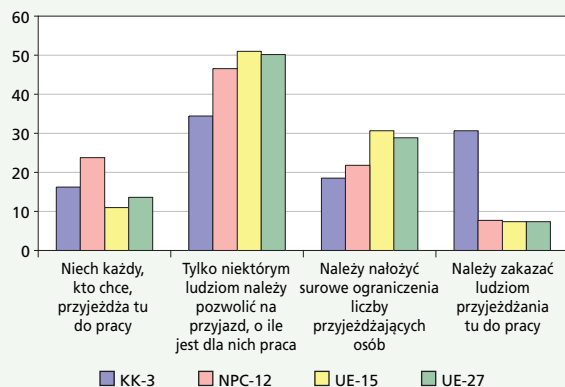

Pytanie 23: Mówiąc ogólnie, czy powiedzieliby Państwo, że większości ludzi można ufać, czy też, że nie można być zbyt ostrożnym w stosunkach z ludźmi? Proszę wskazać w skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza, że nie można być zbyt ostrożnym a 10, że większości ludzi można ufać.

Pytanie 27.1: Proszę powiedzieć, jak bardzo ufają Państwo następującym instytucjom, w skali od 1 do 10, gdzie [1] oznacza „w ogóle nie ufam tym instytucjom” a [10] - „ufam im całkowicie”. (KRAJOWY) parlament, rząd, partie polityczne.

² Te sześć problemów to: niewystarczająca powierzchnia, psujące się okna, drzwi lub podłogi, wilgoć lub zacieki na ścianach lub dachu, brak wewnętrznej splukiwanej toalety, brak wanny lub prysznic i brak miejsca do posiedzenia na zewnątrz.

Wykres 9: Postawy wobec migrantów, według grup krajów (%)

Pytanie 26: Co z osobami z innych państw, którzy przyjeżdżają tu zamieszkać? Które z poniższych rozwiązań powinien wybrać rząd?

najzamożniejszych gospodarstw domowych. Spośród gospodarstw z kwartyla najniższych dochodów w NPC-12 28% nie posiada wanny lub prysznica.

Środowisko lokalne

Istnieją wyraźne różnice w postrzeganiu przez Europejczyków jakości ich lokalnego środowiska. We Włoszech 83% respondentów było niezadowolonych z dwóch lub większej liczby spośród sześciu kluczowych aspektów środowiskowych,³ a zaraz za nimi plasowały się Bułgaria (82%), Polska (79%) i BJR Macedonii (77%). Respondenci w NPC-12 najczęściej skarżą się na środowisko, w którym żyją, natomiast w państwach skandynawskich oraz Austrii, Niemczech i Holandii poziom niezadowolenia jest najniższy.

Jakość społeczeństwa

Zaufanie do innych ludzi i instytucji

Zapytani o ocenę poziomu zaufania do innych ludzi w skali od 1 do 10 respondenci w państwach skandynawskich i Holandii wskazują na najwyższy poziom zaufania (przynając ocenę pomiędzy 6,5 a 7,2). Najniższy poziom zaufania charakteryzuje mieszkańców Cypru (tylko 2,6) oraz BJR Macedonii (3,8).

Osoby bezrobotne mają mniejsze zaufanie do innych, co dotyczy również osób należących do innych grup wrażliwych, takich jak osoby o słabym zdrowiu lub samotnie wychowujące dzieci. Pewną rolę odgrywa tu też

wiek, ale nie w takim samym stopniu we wszystkich krajach. Podczas gdy w UE-15 i KK-3 grupą o najwyższym poziomie zaufania są osoby w wieku 65 lat i więcej, w NPC-12 są to osoby w wieku 18-34 lata, co może odzwierciedlać inny wpływ pokoleniowy transformacji gospodarczej.

Poziom wzajemnego zaufania między ludźmi nie zawsze jest odzwierciedleniem poziomu zaufania do instytucji publicznych, takich jak parlament, rząd i partie polityczne. Respondenci w nowych państwach członkowskich z Europy Wschodniej oraz we Włoszech i Portugalii mają najmniejsze zaufanie do instytucji politycznych, natomiast obywatele państw skandynawskich i Turcji wyrażają największe zaufanie do tych instytucji.

Napięcia pomiędzy grupami społecznymi

Respondentów poproszono o ocenę poziomu napięcia pomiędzy różnymi grupami w ich kraju. Napięcia pomiędzy bogatymi i biednymi za częstsze uznają obywatele KK-3 i NPC-12 (co może odzwierciedlać większe dysproporcje dochodów po przejściu do gospodarki rynkowej w tych krajach). Obywatele państw UE-15 są natomiast znacznie częściej zaniepokojeni napięciami pomiędzy różnymi grupami rasowymi lub etnicznymi, co może odzwierciedlać większy poziom imigracji w tych państwach w ciągu ostatnich dziesięcioleci.

Metodyka

Dane do drugiego badania EQLS były gromadzone pod koniec 2007 r. w 27 państwach członkowskich UE, trzech krajach kandydujących (Chorwacja, BJR Macedonii i Turcja) oraz w Norwegii. Średnie są podane dla czterech grup krajów: 27 obecnych państw członkowskich UE (UE-27), 15 państw członkowskich należących do UE przed 2004 r. (UE-15), 12 państw, które przystąpiły do UE w 2004 i 2007 r. (NPC-12) i trzech obecnych krajów kandydujących (KK-3).

Wszystkie średnie są ważone względem populacji. Oznacza to, że średnie dla grup państw (UE-12, NPC-12, KK-3) w pełni odzwierciedlają liczbę ludności poszczególnych państw. Z tego względu Polska i Rumunia dominują w średnich dla NPC-12, a Turcja w wartościach dla KK-3. Czytelnik powinien zatem pamiętać, że konkretna średnia niekoniecznie dotyczy większości krajów z danej grupy, gdyż odzwierciedla ona bardzo różną liczbę ludności poszczególnych państw.

³ Hałas, zanieczyszczenie powietrza, brak dostępu do terenów zielonych, jakość wody w wodociągu, przestępczość/przemoc, śmieci lub odpadki na ulicy.

Dodatkowe informacje

Teresa Renehan, urzędnik kontaktowy ds. informacji:
ter@eurofound.europa.eu

Europejska Fundacja na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy
Wyattville Road, Loughlinstown, Dublin 18, Irlandia
Telefon: (+353 1) 204 31 00
E-mail: postmaster@eurofound.europa.eu
Strona internetowa: <http://www.eurofound.europa.eu>

Urząd Publikacji
Publications.europa.eu